СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 298. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 23. грудня, 1925.

VOL. XXXIII. No. 298. Jersey City, N. J., Wednesday, December 23. 1925. THREE CENTS

Властителі копалень знова зривають переговори.

СКРЕНТОН, ПА., 21. грудня. — Хоча властителі копалень твердого вугля приняли були вчора пропозицію комітету мейорів з вуглевого округа про нову конференцію з майнерами, нині вони зовсім несподівано відкликали свою згоду.

Їх поступок зробив тим більше враження, що якраз нині комітет мейорів відбув з представниками майнерів довші наради та вже майже переконав майнерських урядників, щоби вони не наставали на дискусію ніякого спеціяльного пляну на конференції, але згодилися загально на відбуттє такої конференції, а відтак уже там предложити такий плян, який вони уважають найкращим.

З огляду на відмову властителів мейори рішилися більше заходів не робити.

ОФІЦИРИ ПОКИДАЮТЬ АРМІЮ ДЛЯ ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОТИ ВОЄННОГО СУДУ.

ВАШИНГТОН, 21. грудня. — Кількох офіцирів американської армії зложило свої уряди для протесту проти присуду військового суду проти полковника Мичела.

Один з таких офіцирів, майор Роберт Морґан у своїй резиґнаційній телеґрамі закидає департаментови війни нездібність заряджувати військовими справами.

ПОСТРІЛЕНИЙ В МОЗОК ЖИВЕ.

НАЙЕК, Ню Йорк, 21. грудня. — До міського шпиталю в сьому місті доставлено нині Джорджа Говарта, постмастера з недалекої місцевости Гейверстро, з тяжкою раною в голові. Лікарські оглядини показали, що він мусів дістати постріл у голову, бо лікарі відкрили при помочи лучів Рентґена 32 кусочки кулі в його мозку. Мимо сього, що досі звичайно вважалося, що всяка рана для мозку є смертельна, хорий не лишень живе, але й час від часу притомний. Коли його однак питалися, хто його пострілив, він заявив твердо, що не скаже. Коли його питали, чи не пробував він поповнити самовбийство, він заявив так само рішучо, що не пробував.

ЗАПОВІДАЮТЬ РІШУЧИЙ КРОК ЗІ СТОРОНИ КУЛИДЖА.

ВАШИНГТОН, 21. грудня. — Люди, що стоять близько президента Кулиджа, кажуть, що він зовсім не думає брати лишень дальшу участь у розоружній конференції, скликаній Лігою Народів. Він не думає висилати лишень урядового обсерватора, але справдішного представника з повним правом участи в зборах. Богато ґазет сумнівається, чи президент рішиться на сей крок.

ТРИ ВІРИ ПРО ХРИСТОВЕ РІЗДВО.

НЮ ЙОРК, 21. грудня. — Обід, уряджений Купецьким Товариством міста Ню Йорку, був сценою небувалої події, бо на ньому виступили представники трох вір та кождий зі своєї сторони представляв, що на його думку представляє зі себе Христове Різдво. Промовляв там священник римо-католицької церкви, проповідник одної протестантської церкви та жидівський рабін. Цікаво було, що всі вони признавали, що найважнійшою памяткою Різдва є заповідь толеранції. себто терпимости до другої віри.

ДЕМОНТРАЦИЙНЕ ПИКЕТОВАННЄ.

НЮ ЙОРК, 21. грудня. — Пятьдесять демонстрантів пикетувало нині на Вол стріті перед урядами великого цукрового підприємства Америкен Шуґар Ко. Демонстранти пояснями написями, що вони протестують тому, бо на приказ сеї компанії кубанський уряд арештував їх організатора.

ПРОТИ ЦЕНЗУРИ.

НЮ ЙОРК, 21. грудня. — Стейтова комісія для уреґульовання промислу рухомих образків, на чолі котрої стоїть бувший секретар стейту Чарлз Гюз, схиляється за повним скасованнем цензури сих образків.

СУД ПРОТИ ЮНІЙ.

ҐВАЙТ ПЛЕЙНЗ, Ню Йорк, 21. грудня. — Стейтовий суд сього повіту заборонив робітничим юніям, обєднаним у повітову робітничу раду, бойкотувати далі підприємства, які торгують будівляним товаром, а не наймають юнійних робітників, та ті підприємства, які беруть матеріяли від сих неюнійних підприємств. Суд станув на становищи, що таке бойкотованнє противиться законам.

ЗЕЛІЗНИЧІ ЮНІЇ ЗАПОВІДАЮТЬ ДОМАГАННЯ ПІДВИШКИ.

БОЛТИМОР, Меріленд, 19. грудня. — Директор зелізниці Вестерн Меріленд заявляє, що він знає з розмови з урядниками юній зелізничих робітників, що сі в короткім часі предложать домагання підвисшення їм робітничої заплати.

НЕ ХОТІВ ДАТИ АДВОКАТОВИ БОРОНИТИ СЕБЕ.

НЮ ЙОРК, 21. грудня. — Перед стейтовим судом ставав тут обжалований за намаганий влом 23-літний Едвард Вилсон. Як зізнали на суді полісмени, вони зловили обжалованого, як він у товаристві знакомого пробував вломитися до одного банку в дільниці Квінс. Коли суддя спитав обжалованого, хто його боронить, обжалований відповів, що буде боронитися сам, бо всі адвокати нечесні. Обжалований до вини не признався. Лава присяжних суддів признала його винуватим, а суддя засудив його на 10 літ тюрми.

„БАБУШКА ОХРАНИ".

Так називається старушка Серебрякова, проти якої починається у Москві великий політичний процес. В 90-их рр. вона вела політичний та літературний сальон, де бували представники революційної інтеліґенції. Вона помагала їм добувати пашпорти і вишукувала сховища. На протязі 25 літ такої своєї діяльности, вона зрадила три організації. Вже в 1899 р., відомий спеціяліст від позакулісових тайн революціонерів, Бурцев, виявив її подвійну ролю. Серебрякова одержувала пенсію і від попереднього і від теперішнього правительства. Як не як — конспіраційний талан та й годі!

З ПРАСЬКОГО УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ. ТУ.

Дня 29-го м. м. відбулася святошна інавґурація нашого університету в Празі. Вона почалася викладом ректора проф. д-ра Олександра Колесси, п. з.: „Ґенеза новітньої української повісти". — (Проректором вибраний на цей рік проф. Федір Щербина).

РЕҐУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ УКРАЇНИ.

На президії Всеукраїнського Центрального Комітету реферував секретар того Комітету Буценко закон ЦВК-ту СРСР про уреґулювання кордонів УСРР зі сумежними республиками. Від України рішено вислати в склад паритетних комісій по уреґульованню кордонів: УСРР та північно-кавказького краю в характері членів Лісовика і Конотопа з кордонів УСРР і ССФРР Федотова і Полоза. Рішено також поробити заходи перед Радою Національностей СРСР для прискорення рішень відносно території РСФРР, що межує з Україною, а яка заселена українським населенням. До ВУЦК-ту надходять безнастанно проханя з тих територій, щоби їх прилучити до України.

НОВІ ІНЖИНІРИ УКРАЇНЦІ.

Інформують з Праги, що в цьому році на чеській політехніці в Празі після зложення відповідних іспитів ступінь інжиніра одержали отсі наші земляки: Іван Вінтоняк з Косова, Богдан Лучаківський з Калущини, Тарас Левицький зі Скільщини, Степан Мадай з Перемищини й Гнат Максимюк зі Снятинщини.

МИТР. ШЕПТИЦЬКИЙ НЕ БУДЕ КАРДИНАЛОМ.

Недавно подали ми були за закордонною пресою звістку, що митр. Шептицький має бути остаточно іменований кардиналом з нагоди відкриття найблизшої папської консисторії. Інформують з компетентних жерел, що ся вістка не відповідає дійсности. Також сим разом буде поминений при іменованню митр. Шептицький, який мав стати кардиналом по смерти краківського епископа-кардинала Пузини.

НОВИЙ КОМАНДАНТ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОКРУГИ.

Дотеперішнього команданта Української Військової Округи Єгорова звільнено від виконування обовязків команданта а оставлено йому тільки обовязки члена Революційної Військової Ради СРСР з осідком у Москві. На місце Єгорова призначено командуючим української військової округи Якіра. Минуле Якіра таке: В 1918 р. вступив він як рядовий червоноармієць до червоних військ. Весь час приймав активну участь в боях. В 1919 р. Якір находився на чолі полудневої ґрупи червоної армії, яку окружили Денікінці. Якір прорвав тоді фронт і вирвався з кліщів ворога. В 1921 р. командував військами київської округи. Під його проводом ліквідовано останки повстанців на Київщині. В останньому часі Якір був начальником військово-наукових заведень СРСР.

СМЕРТЬ ЖЕРОМСЬКОГО

Дня 20. XI. помер у Варшаві на аневризм серця звісний польський письменник Стефан Жеромський. Смерть послідувала нечайно. Нездужав довгі літа на грудну недугу наслідком перепрацювання. При смерти Жеромського була лише його жена Ганна. Дня 21. XI. явилася у премієра Скшинського делеґація літератів з просьбою інтервенції в справі уладження похорону Жеромського на кошт держави. Передтим делеґація була у тій справі в мін. Ґрабського, але Грабський заявив їй, що похорон відбудеться без участи держави, бо „Жеромскі був кальвіном, а щодо деяких його книжок є ріжні погляди". Ґрабський годився лише на оплату похорону. Одначе уряд не полагодив справи тої по бажанням Ґрабського. Президія ради міністрів ухвалила уладити похорон на кошт держави.

ВЕЛИКІ СНІГИ В ГАЛИЧИНІ.

Старокраєві ґазети доносять, що при кінці падолиста в Галичині впали снігн на один метер високо, перериваючи нагло всяку комунікацію. Нічні поїзди в напрямі на схід відходили зі Львова над раном. На лінії Тернопіль - Збараж-Ланівці поїзди цілком не курсували 28. і 29. падолиста, а два пасажирські поїзди на лінії Львів-Белзець застрягли в снігу між Куликовом і Жовквою. У Львові трамваєвий рух був здержаний цілий день 28. падолиста.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ПЕРЕНЕСЕТЬСЯ З ХАРКОВА ДО КИЄВА.

Справу перенесення столиці України з Харкова до Києва вже правдоподібно порішено. В цій справі комісар Петровський заявив кореспондентові московських „Известий" слідуюче: „Як тільки наладяться правильні відносини з нашими сусідами і уреґулюється погранична справи — правительство України переїде до Києва".

УКРАЇНІЗАЦІЯ ТЕАТРУ.

Цього року перший раз поставлено широко українізацію театру. Тепер входить до мережі зукраїнізованих театрів вже одинацять державних театрів. Театри удержуються по части місцевими засобами а по части тими громовими засобами, які віддає на ту ціль держава. Відкриття державної української опери в Харкові мало дуже святочний характер. Першою пішла в тій опері „Сорочинська ярмарка" на українській мові. Крім цього виставлено на українській мові „Аіду" і „Князя Ігоря". Переклад текстів на українську мову зробили найвизначнійші поети. Окремо від українських театрів стоїть київський „Березіль". Це радше експериментальний театр. В ньому творять підвалини та працюють над культурою українського революційного театру. „Березіль" має вже великі осягнення і є тепер без сумніву найбільш мистецькою силою на Україні. Цього року зорґанізувався у Харкові також перший жидівський театр, який повинен обслугувати не тільки Харків але й провінцію.

ДРІБНІ ІНФОРМАЦІЇ.

В Харкові зорґанізовано т. зв. „Всеукраїнську Наукову Асоціяцію Сходовідання". — Президія ВУЦВК. вислала від України окрему делеґацію на свято пятиліття увільнення кримської радреспублики від білогвардійців. Святкування тої річниці відбулося 14. падолиста. — ВУЦВК-тет затвердив постанову найвищої мешканевої комісії про передачу студентським орґанізаціям величезного дому для студентського інтернату, що помістить 2000 студентів.

ВСЕУКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК.

Всеукраїнська Академія Наук поширила тепер значно свою наукову працю. Встановлено звязки з цілим рядом закордонних академій та з науковими силами заходу. Величезну роботу веде від. укр. історії та письменетва (на чолі історичного відділу стоїть акад. Грушевський Михайло). В історичному відділі зібрано багато цінних і нерозроблених та невикористаних ще матеріялів і памяток. В мінеральоґічному відділі є багата колекція академіка Тутковського. В кабінеті живої мови вже проведено велику частину роботи по складанню словників. Тепер друкується 4. томи академічного словника української мови.

ДОВІРОЧНА НАРАДА В ЗБОРОВІ.

15. м. м. відбулася в Зборові довірочна нарада в справі земельній. Проводив і реферував місцевий адвокат д-р В. Душенчук. Ухвалено відомі резолюції в справі земельної реформи. В нараді взяло участь 60 делеґатів з сіл. Після наради поліція зробила нагінку за учасниками наради.

Перенесеннє столиці України з Харкова до Києва.

МОСКВА, 16. грудня. — Голова советів України, М. Петровський, заявив, що столиця України буде перенесена з Харкова до Києва, як тільки будуть поладнані граничні справи України.

(Він безперечно мав на гадці граничні справи України з Румунією і Польщею. Та годі знати, коли і як сі справи будуть вирішені, тому се є тільки заповідженнем перенесення в неозначеній будучности, яке може мати значіннє хиба для пропаґанди).

ПОЛЬЩА БОЇТЬСЯ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕВОЛІ.

ВАРШАВА, 16. грудня. — Новий польський премієр граф Александер Скршинський предложив соймови до принятгя диктаторський плян економічної і фінансової реформи.

Сей плян, якщо його сойм прийме, наложить передівсім великі тягарі на селянство.

Скршинський хоче, щоб „держава собі вистарчила своїми грішми". Длятого хоче вдоволитися злотими й обійтись без заграничних позичок.

З уваги, що в краю нема богато гроший (добрих), він пропонує, щоб обтяти платні урядникам, учителям, офіцирам, священикам і всім емеритам (вислуженим урядовцям та вчителям). А з уваги, що вони не мали би з чого жити, він предкладає примусові низкі ціни на споживні продукти і заборону вивозу їх загранницю. Колиб і хлібороби не мали гроший на податки, то по його пляні могли би платити рільними продуктами.

Кромі того Скршинський пропонує зменьшеннє видатку на армію о 20%. Подібну ощадність хоче він завести у всіх урядових департаментах.

Се, каже Скршинський, єдиний самостійний спосіб ратунку Польщі перед економічною і фінансовою руїною. Інакше на його думку, грозить Польщі контроля Ліги Народів або іншого вірителя Польщі.

(Польща могла-б заощадити гроший, якби скасувала війско, жандармерію, тайну поліцію і поліцію і три четвертини урядників, а завела місцеву міліцію для удержання порядку. Правда, що тоді східні провінції відлучились би від Польщі, але вона на тому нічого не стратила-б, а тільки зискала-б, бо для насильного удержання тих земель при собі не мусіла-б держати міліонової армії війска, жандармерії і поліції, і через те летіти стрімголов в пропасть економічної і фінансової руїни).

ВІДЗНАЧЕННЄ АПОСТОЛЬСЬКОГО ДЕЛЕҐАТА.

ПАРИЖ, 17. грудня. — Одним з новоіменованих сього тижня папою римським кардиналів є тутешній апостольський делеґат Бонавентура Черетті.

Він останеться тут дальше на свому становищі. Підчас церемонії в тутешній католицькій катедрі вручить йому кардинальський капелюх президент Франції Ґастон Думерґ. Він згодився сповнити сю функцію, хотяй належить до протестантської церкви.

ВАТИКАН ЯКО ДЕРЖАВА.

РИМ, 17. грудня. — Тутешні католики, що стоять близко Ватикану, видвигають домаганнє, щоб Італія звернула Ватиканови сусідні пригірки і частину Риму по лівому березі ріки Тибру, аби папа римський міг мати маленьку католицьку державку і мав доступ до моря й усього світа.

Італійські політики і державники відкидають сю гадку з обуреннем.

(Вже 55 літ, як Італія забрала територію папської держави, оставляючи папам лиш Ватикан. З того часу для протесту папи римські не виходять за мури Ватикану).

ПОКИДАЮТЬ ГОРІВКУ ДЛЯ ВИНА.

ЛОНДОН, 17. грудня. — Урядова статистика виказує, що Анґлійці вживають щораз меньше горівок, а натомісць щораз більше вина. В році від 1. марта, 1924, до 1. марта, 1925, анґлійське населеннє спожило 15½ міліона ґальонів вина, або о 2 міліони ґальонів більше ніж попереднього року. Одночасно консумція горівок в тому році зменьшилась у порівнанню до попереднього року.

БОЛГАРИ РАДІЮТЬ.

СОФІЯ, столиця Болгарії, 18. грудня. — Болгарська преса і публика радіє з приводу вирішення Ради Ліги Народів у грецько-болгарському спорі, на основі якого Греція має заплатити Болгарії $219,000 відшкодовання.

Болгарське правительство дякує всім закордоном, що своєю опінією причинились до побіди правди і справедливости.

ВОВКИ.

СОФІЯ, 18. грудня. — В Болгарії випали великі сніги і настали сильні морози. Ізза того вовки покидають ліси і гори і летять на доми, де заїдають вівці і худобу та спричинюють богато шкоди і переляку серед населення.

Правительство вислало в нападені сторони на поміч населенню війско з рушницями і скорострілами.

ПРОДОВЖЕНО ПІДПИСКУ АКЦІЙ ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ

Від дирекції Земельного Банку Гіпотечного у Львові прийшла до ОБЄДНАННЯ в Філаделфії 17-ого грудня с. р. отся каблєграма:

„СУБСКРИПЦІЮ ПРОДОВЖЕНО, НЕ ПЕРЕРИВАЙТЕ ПІДПИСКИ АКЦІЙ, А ЗБИРАЙТЕ УДІЛИ ДАЛІ.
ГАВРИСЕВИЧ".

З того виходить, що польський уряд мусів дати згоду на продовження речення, призначеного на субскрипцію удiлів Земельного Банку Гіпотечного у Львові. Ту нагоду повинні використати американські Українці до дальшої пропаганди за підпертєм одинокого українського банку і вступати в його члени.

Одна акція коштує $5. Гроші можна посилати просто до Земельного Банку Гіпотечного у Львові, або через:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

І В ЕСПАНІЇ МИНУЛИ ЧАСИ ДИКТОВАННЯ

Два роки тому еспанський ґенерал Прімо де Рівера доконав у Еспанії так званого державного замаху. Опираючися на військову силу, він у порозумінню з кількома ґенералами скинув міністрів, котрих іменував був еспанський король на припоручення еспанського парляменту. Ґенерал заявив був тоді, що вся влада в Еспанії походить не від короля, як вона в Еспанії належала майже вся до того часу. Він скасував і ту крихітку свободи, яку еспанський нарід видер зависним за владу еспанським королям. На будуче вся влада мала йти від ґенерала Пріма де Рівери. Його влада не була обмежена ніякими законами. Він робив, що хотів, і перед ніким за се не відвічав, ні перед королем, ні перед парляментом. Так Рівера став диктатором Еспанії.

Прімо де Рівера не мав на стільки розуму, щоби придумати таку штуку в своїй голові. Він самий признавав, що він взяв сю думку від італійського фашистського премієра Мусоліні, котрий зробив те саме в Італії. Мусоліні теж узяв під ноги італійський парлямент та перемінив італійського короля на свого прихвостня, який мусить посміхатися, як Мусоліні вживає королівської влади й поваги, короля о нічо не питаючися. В сей спосіб в двох европейських державах, у котрих монархія пережила повоєнні потрясення, монархістична влада місто панувати й правити, перемінилася на пусту форму, а королівська пурпура й корона стали немовби лібреєю льокаїв. І еспанський і таліянський король дали при тій нагоді доказ страшної деґенерації, коли вони не пробували навіть боронити себе, своєї влади, прав своїх родин. Вигідне життя, яке ведуть пануючі, виїло з їх крови всю мужескість, якою вони люблять хвалитися. Пес гаркне, коли йому лев кість видирає, кіт дре очи й найбільшій собаці, що його нападає, а сі нащадки королівських родів дивилися мовчки, як їх скидали ґенерали чи вуличні аґітатори і не писнули ні одного слова протесту проти пониження монарха до уровеня мішка соломи або льокая.

Власне недавно в Еспанії розігралася друга дія сеї монархістично-диктаторської комедії. Прімо де Рівера був два роки дійсним королем Еспанії. Він їздив відсланяти памятники національним героям, закладати угольне каміння під церкви й державні будови, відчитував написані йому другими промови в честь великих поетів давньої Еспанії, почіпляв медалі відважним жовнірам. Словом, робив усі ті пусті формальности, до яких нині обмежується „праця" королів та других монархів. Робив сю роботу не ліпше й не гірше монархів, бо взагалі ся робота так приготована другими, що тут вдатися нічого не може.

Але еспанський народ ждав від свого диктатора чогось другого. Еспанський народ теж не протестував проти того, що йому на шию повішено ярмо ґенерала. Еспанський народ так уже привик до ярма королівського, що як на місце монархістичного поставлено йому ярмо військове, він ріжниці великої не чув і протестувати не збирався. Зрештою, еспанський народ ждав від правління військової диктатури здійснення великих військових учинків. Еспанії в той час дуже хотілося великої військової слави. В Африці власне почалося повстання. Король з усею своєю необмеженою майже владою показався нездібним до ведення сеї війни, до здушення малесеньких племен „африканських дикунів", що важилися повстати проти панования еспанського монарха. Нездарність еспанського монарха в веденню війни так скомпромітувала королівську владу в очах Еспанців, що як ґенерал Рівера вирвав королеви скиптр з рук і витер собі чоботи королівською пурпурою, а королева казав дивитися, як його ґенерал його навчить правити, то еспанський народ не рушив ні пальцем в обороні монархічної влади. Він немовби сказав: Ми були тобі вірні, але коли ти не вмієш собі давати ради зі своїми ґенералами, коли ти не вмієш навіть війни вести, то на що ти властиво здібний? Що з того, що Бог дав тобі владу, коли ти її вживати не вмієш. Най живе ґенерал, котрий вміє собі сам помагати. Він нам дасть побіду!

Але ґенерал побіди не дав. Африканські кольонії далі неспокійні. Еспанські ґазети доносять побіди за побідами, але мира як не було, так нема. Гинуть далі еспанські селяни від африканського сонця й куль повстанців. Почався в народі ропіт на диктатора, котрий обіцяв побіди, а побід не дав. В промислових центрах Еспанії скріпилася соціялістична й анархістична аґітація, яка з часом стала перекидатися на еспанські села. По невдоволеній армії знова кинулися тайні комітети. Під землею Еспанії немовби збиралися підземні сили, які за маленьким ударом можуть потрясти цілою державою в могунім суспільнім катаклізмі. В Еспанії назріла політична й соціяльна революція. Наконець до уха диктатора дійшла вістка, що ґенерал Льопес Очоа, бувший губернатор Барсельони, постановив собі добути владу таким самим способом, яким добув собі Рівера, себто дорогою військового перевороту.

Стан Еспанії став очевидний навіть такому засліпленому чоловікови, яким є диктатор Рівера. Дослухався він підземного гуркоту, дочув, що він віщує. Почався поспішний відворот. Треба дати розбуреному народови якусь полекшу, треба дати їм можність виговоритися, щоби вони свого невдоволення не перевели на вчинки. Треба скликати парлямент, треба встановити міністрів, відвічальних перед послами, скасувати диктатуру, привернути назад народні права, т. зв. конституцію, привернути назад свободу зборів, преси й організації, і т. д.

Нині Еспанія поспішає злизувати те пиво, яке наварили король і диктатор. Европа й весь світ слідить за Еспанією з великою цікавостю і питається себе, чи вдасться їм направити лихо та запобігти вибухови? Чи може всі заради прийшли вже за пізно, і вибух в Еспанії буде помимо поспішного відвороту розбішеній фонів?

МІЧЕЛЬ.

Бувший бриґадир, полковник американської армії та герой з світової війни, Вілєм Мічель позбавлений присудом титулу, уряду і платні на протязі слідуючих пяти літ. Таке оречення видав воєнний суд в Вашінґтоні за те, що полковник Мічель як активний офіцер підпав острій публичній критиці поганий стан американської воздушної фльоти, яка не тільки що не вистарчаюча для оборони держави, але на його думку до цеї міри занедбана, що легкодушно потягає за собою жертви в невинних людях, які призначені до тої служби. В своїх стейтментах, оголошених в Сен Ентонію, скритикував він дуже остро недбальство своїх військових начальників, а про заряд воєнної фльоти Департаментом Війни і Маринарки виразився в той спосіб, що „це кримінальна, некомпетентна і малощо не зрадницька адміністрація".

Розправа проти полковника Мічеля була сензацією вже з того боку, що він її воєнний суд в часі мира а це від часів цивільної війни небувала в Америці. Оскарженим був військовий старшина о високій ранзі, який вславився в світовій війні і був якийсь час головним командантом цілої воздушної фльоти всіх аліянтів на французьким терені, який знаний з особистої відваги, який брав активну участь в боях та добився найвищих воєнних відзначень. Всі його закиди зєднали собі симпатію широких кругів американського громадянства, а особливо летунів, його товаришів по званню. Виходило, що він кермується виключно добром загальним, хоче забезпечення держави та піднимає голос від імени тих, що згинули в летунській службі і які певно гинутимуть не так від ворожої кулі як через несовісне, легковажне трактовання летунства з боку уряду і поодиноких начальників, в яких руках доля воздушної фльоти.

Треба признати, що воєнний суд, який знаний в першій мірі з короткости процедури, не скористав тим разом зі свого права, а дав полковникови Мічелеви час і можність перевести доказ правди. Зробив він це тому, що не міг злеґковажити собі загальної опінії, яка слідила за тим небувалим в американській армії випадком. Що полковника Мічеля засудять, було певне. Своїм поступованням переступив він так наглядно військовий карний кодекс та службовий реґулямін, що в його засуд не міг сумніватися ніякий жовнір, що був один день при війську. Всяка армія, а тим самим і американська побудована на принципі безоглядного послушенства супроти старшини. Полковник Мічель не тільки що поминув службову дорогу, але ще здорово скритикував своїх старшин, називаючи їх малощо не зрадниками народу. Це вже злочин в військово-карнім розумінню.

Засуд на полковника Мічеля випав так, що здивував всіх своєю половичністю. Полковника Мічеля не засуджено на таку кару, якої вимагав карний кодекс. А зроблено це з двох причин. По перше узнано його колишні заслуги на полю битви, а ті говорили за облекшенням кари. По друге, не хотів його суд остро карати ще й тому, щоби не зробити з него цілком непотрібно героя і мученика за народну справу. Бо нема сумніву, що розправа проти него викрила неодну слабу сторону військової адміністрації не один закид Мічеля був цілком оправданий.

Мічеля не судили як звичайного смертельника-жовніра. В його провину не клали тільки звичайне переслухання сухого параграфу карного закона. Йому закинув прокуратор, що він грав на нервах американської публики, підносячи її страх, взбуджуючи в ній гістерію, що він завів нарід в довірю і вірі до него. Полковник Мореленд заявив, що Мічель не мігби служити в армії з того рода калибру людьми як Мічель, що всюди швендаються, підслухують та роблять зі всього записки, щоби тільки когось на чімсь приловити та вдарити при першій лучшій нагоді. Майор Ґуліон домагався повної деґрадації Мічеля та цілковитого усунення з армії як скрайного демагога, що дешевим способом хотів собі зробити мученика, а кромі того зробити ще й карієру і вибитися на начальне становище, о що йому якраз найбільше ходить. „Чи та людина є Мойсеєм, що має вивести нарід з пустині, яка є тільки в його імаґінації? Чи може є він Джордж Вашінґтон, за якого його оборона хоче мати? Чи може радше типом шарлатана і демагога", говорив до трибуналу майор Ґуліон, признаючи при тім, що Мічель добрий летун, їздець і стрілець, але позатим наскрізь деструктивна натура, яка в боротьбі не перебирає ніякими средствами і готова навіть на тих, з якими жиє і працює, кидати безосновними підозріннями і закидами.

Якби не було, а полковник Мічель провинився. З його поступовання виходить демагогія і меґаломанія. Його закиди в многім слушні, але форма, якою він орудував, деструктивна. Сам він особа симпатична, відважний жовнір і добрий громадянин. Демагогічна струя одначе, яка ціхує його характер, загнала його за далеко. Мічель перебрав міру в своїх закидах і за те мусить понести кару. Бо демагогія не є цілком лікарством на ніяку суспільну хоробу, а тільки поширює деморалізацію, не помагає, а тільки розкладає.

ВИКАЗ ТИХ, ЩО БАЖАЮТЬ ВОЛІ РІДНОМУ КРАЄВИ.

(Жертви зложені до Обєднання на оборону Рідного Краю в місяци падолисті, 1925).

1) **Менвіл, Р. Ай.** Збірка на сироти, пересл. Ю. Борак 6.00
2) **Йонкерс, Н. Й.** Збірка на святі 1. падолиста, на інвалідів і сироди 80.00
3) **Джерзи Сіті, Н. Дж.** Збірка на 1. падолиста, на інвалідів 53.00
4) **Филаделфія, Па.** Збірка на хрестинах в С. і В. Рутецьких, на сироти 55.00
5) **Алентавн, Па.** Збірка на край на весільній забаві в М. Крайника 17.00
6) **Филаделфія, Па.** Збірка на оборону сирітського гроша 18.00
7) **Міннеаполіс, Мінн.** Нар. под. від громади 13.50
8) **Гленбрук, Конн.** Збірка на 1. падолиста, для інвалідів 18.85
9) **Клівленд, О.** Збірка на 1. падолиста в укр. кат. церкві св. Петра і Павла, призначена для інвалідів і сиріт в краю 200.00
10) **Сундерленд, Масс.** $5 з панахиди на 1. падолиста на сироти і інвалідів, а $3 зложив Т. Тимкович як нар. под., а $2 на інвалідів, разом 10.00
11) **Борнсайд-Шікаго, Ілл.** З панахиди на 1. падолиста, на інвалідів 4.25
12) **Ню Йорк, Н. Й.** Січ ім. Б. Хмельницького, чистий дохід зі свята 1. падолиста, $36.50 на боєвий фонд, а 15 для голодуючих разом 51.50
13) **С. Бетлегем, Па.** На забаві в М. Паращака на край зібрано...10.00
14) **Дітройт, Міш.** Нар. Комітет Злуч. Тов. міста Дітройт, чистий дохід зі свята 1. падолиста, на інвалідів 70.12
15) **Юстон, Тексас.** Збірка в дні 1. падолиста на край 14.00
(Зложили по $5: Павло Барабаш і Дмитро Куріца, а по $2: М. Куріца і Г. Пиндус).
16) **Сиракюз, Н. Й.** Збірка на весілю в Олекси Шмокалюка, для голодуючих 22.60
17) **Магвной Плейн, Па.** Н. Н. на удiл Земельного Банку 5.00
18) **В. Істон, Па.** Збірка на політичних вязнів членів Тов. ім. Б. Хмельницького, від. 137 У. Н. С., переслав М. Підгайний 16.11
(Зложили: Тов. ім. Б. Хмельницького $5, Ф. Сагатий $2, по $1: М. Підгайний, І. Крочак, Ол. Питляр, М. Колодруб, Ст. Терлецький, В. Дроботій, М. Федорчак; по 50 ц.: В. Боднарський, Т. Харко, Предсідатель Т. Ф. 25 ц. і Рудавський І. та А. Ткач по 25 ц.).
19) **Йонкерс, Н. Й.** Бр. св. Андрея, від. 12 У. Н. С., нар. под. .. 5.00
20) **Сиракюз, Н. Й.** Збірка на голодуючих зі свята Ювилею Товариства Січ, від. 282 У. Н. С. 73.75
21) **Перт Амбой, Н. Дж.** Збірка зі свята 1. падолиста, переслав М. Чумер 77.00
(Призначення: $30 інваліди, $25 політичні вязні, а $22 голодуючі).
22) **Ню Йорк, Н. Й.** Збірка на голодуючих на срібнім весілю в Івана і Луції Лаворчак $13.25, нар. под. членів бр. св. Андрея Перв., від. 66 У. Н. С., $10.50, разом 23.75
23) **Трентон, Н. Дж.** Збірка на інвалідів з нагоди іменин в домі П. Стадника 11.15
24) **Найеґера Фолс, Н. Й.** З панахиди на 1. падолиста для інвалідів 12.00
25) **Когус, Н. Й.** Збірка для інвалідів з хрестин в Дмитра і Кат. Посідь 12.00
26) **Честер, Па.** З весіля в Івана Чопика для інвалідів, зібрано ...20.00
27) **Лудлов, Масс.** Від тов. ім. І. Франка, від. 253 У. Н. С. і збірок на голодуючих 17.00
28) **Україна, Н. Дак.** В укр. кат. церкві в Ґоргем на 1. падолиста зібрано для інвалідів $29, а на весілю в Миколи Обача зібрано $9 голодуючим, разом 38.00
29) **Міннеаполіс, Мінн.** Збірка в укр. кат. громаді на 1. падолиста на край 46.55
30) **Ню Йорк, Н. Й.** Петро і Евдокія Парніцькі на сироти і інвалідів 20.00
31) **Н. С. Пітсбург, Па.** Збірка на голодуючих з весіля в Ів. Дмитровича 12.75
32) **Сейр, Па.** На інвалідів з хрестин в Івана Ташкуна, переслав А. Багнюк 6.75
(Жертвували по $1: Іван Ташкун, А. Багнюк, І. Цибульський, Мик. Бабій, Юрій Стройвус; по 50 ц.: Андрій Чисарик, Юстина Бабій, Ева Багнюк, а Ю. Щудлик 25 ц.).
33) **Елизабет, Н. Дж.** Збірка з панахиди на 1. падолиста і зі свята і віча, призначена для інвалідів і політичних вязнів 80.00
34) **Честер, Па.** Зі свята 1. падолиста на край переслав о. Ващишин 20.00
35) **Когус, Н. Й.** Збірка в укр. кат. церкві на 1. падолиста, на інвалідів, пер. о. І. Шуховський ..20.00
36) **Денбери, Конн.** Збірка на край: $10 інвалідам, а $31.03 голодуючим, разом 41.03
37) **Вест Пулман, Ілл.** Збірки з січового свята 1. падолиста для інвалідів 24.75
38) **Йонкерс, Н. Й.** Збірка в українській кат. церкві на сироти 50.00
39) **Емстердам, Н. Й.** Дохід з концерту в день 1. падолиста для інвалідів 31.00
40) **Бервік, Па.** о. В. Титар, місячний нар. податок 0.50
41) **Н. С. Пітсбург, Па.** Бр. Лицарів св. Юрія, від. 45 „Провидіння", на голодуючих, з балю 5.00
42) **Сиракюз, Н. Й.** Тов. „Українська Січ", від. 282 У. Н. С., народний податок 11.25
(Зложили: Ю. Заставний $2.50; по $1.50: Н. Трач, В. Гриник, по $1: В. Кучеравий, М. Мерва, по 50 ц.: Т. Пиндус, Г. Старовушний, Н. Безкоровайний, С. Пастух, по 25 ц.: В. Лаба, В. Миколів, Г. Порцелянюк, М. Дембіцький, К. Рибак, Ст. Вульчин, Ст. Лаба).
43) **Ню Гейвен, Конн.** Збірка на голодних в церковній гали в день празника св. Арх. Михаїла, переслав Мих. Довгий 22.60
44) **Геркімер, Н. Й.** Збірки на сироти і інвалідів в укр. кат. церквах: Ютіка $3.89, Ром $2.37, Геркімер $11.67, Литвл Фолс $11.37, разом 29.30
45) **Керрік, Па.** Інж. Володимир Малевич, нар. под. за 1925 р. 3.00
46) **Ню Йорк, Н. Й.** Збірка на уділи Земельного Банку в Січи ім. Б. Хмельницького 170.00
47) **Янгставн, О.** Збірка на уділи Зем. Банку 75.00
48) **Клівленд, О.** Збірка на уділи Зем. Банку 405.00
49) **Перт Амбой, Н. Дж.** Збірка на політичних вязнів на вечері тов. „Боян" 17.05
50) **Елизабет, Н. Дж.** Українська Горожанська Громада з пікніку на голодних 90.00
51) **Пассайк, Н. Дж.** Збірка на інвалідів при святі 1. падолиста між Українцями, що належать до гр. кат. церкви св. О. Николая, переслав о. Данилович 13.50
52) **Форд Сіті, Па.** Збірка на інвалідів на забаві в Мих. Гуменди 2.50
(Зложили по $1: Михайло Гуменда і Нестор Назаркевич, а Катерина Назаркевич 50 ц.).
53) **Спрінґ Велей, Н. Й.** Укр. Тов. Просвіта, нар. под. переслав К. Ільків 6.75
(Зложили по 75 ц.: Н. Загадайко, І. Йорубалюк; по 50 ц.: П. Пандура, А. Кашинський, К. Роґовський, М. Терпеливець, Дм. Гнилишин, І. Кріль, Пазя Мирдак, Ілярій Сивенький, С. Москаль; по 25 ц.: К. Ільків, І. Бреґа і Й. Роґовський).
54) **Мілвіл, Н. Дж.** З панахиди на 1. падолиста для інвалідів, переслав М. Ключка 9.50
55) **Сиракюз, Н. Й.** Тов. „Запорожська Січ", від. 317 У. Н. С., нар. под. 5.25
(Зложили: Т. Ковальчук $1.50; по $1: І. Шушевський, М. Даньків, Вік. Осухівський 75 ц., Вас. Осухівський 50 ц., а по 25 ц.: Л. Залецький і П. Луцишин).
56) **Ст. Джонсвіл, Н. Й.** На закупно акцій Зем. Банку 25.00
(Закупили: по $10: Мих. Рапач і Мих. Кравчук, а Ів. Сало $5).

Разом зложено до Обєднання на Старий Край в місяци падолисті $2,740.03.

СМЕРІЧКА.

Дзвонить, грає срібна річка
В хрустальну воду.
Задивилася смерічка
На свою вроду.

Що виросла тай висока —
Нема її пари.
Пила воду із потока,
З сивої хмари.

Брала пахощі в повітрі,
Брала доволі,
Вибуяла так на вітрі
І ще на волі —
Гей, гей — росла на волі!

М. Підгірянка.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницю:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ДО УКРАЇНЦІВ В ПИТСБУРЩИНІ

(Допись).

Українські громадяни:—

В Питсбургу будується величава катедра наук, святиня знання, Питсбурський Университет. Будова та буде подивом цілого світа. Її висота сягатиме 680 стіп; будова матиме 52 поверхи. Але височина і ширина й морального впливу не може бути зміряна цифрами ні висказана словами. Университет буде мати приміщення на 20,000 студентів, а кошти будови винесуть понад $15,000,000.

Комітет будови сього найбільшого университету на світі запросив усі національні групи, які є тепер в Питсбурщині, щоби взяли участь у сьому великому ділі. Також і до нас Українців загостив др. Тайсен, професор економії Питсбурського Университету, і запросив, щоби доложили і свою цеглину до сеї будови, щоб і ми увіковічнили своє імя в історії національностий, що творять і будують Америку.

І мала горстка нас Українців з Питсбурга, Мек Кіз Ракс, Ембридж і Монессен, ухвалила, щоби в новім будинку Питсбурського Университету уладити мармурову таблицю з портретом Шевченка та відповідною написю.

На сю ціль потрібно зібрати фонд.

І тому отсим звертаємося до всіх Українців у Питсбурщині із завзивом о жертви на увіковічнення українського імени в Питсбурському Университеті.

Тямте, Українці, що сором буде нам, коли ми одинокі будемо полишені в сій велитенській і величавій будові, та знайте, що сповнення обовязку для свого народу принесе нашому імени честь.

Всі інформації можна одержати від о. Осипа Ганяка.

ЗА КОМІТЕТ:

о. Осип Ганяк,
парох Питсбурга, предсідатель;
Василь Онишків,
студент прав, секретар;
Іван Горитяк,
касієр.

ЗНАЧІННЯ СОНЯШНОГО СВІТЛА ДЛЯ ЗДОРОВЛЯ ДІТИЙ.

Вже здавніх давен люди знають, що соняшне проміння помагає при ліченню деяких хвоpіб. В новіщих часах його значіння при лікуванню деяких недуг значно зросло, головно від часу, коли в 1913 році лікар Роліє заложив в Швайцарії першу лічницю для так званої геліотерапії або „лікування сонцем”. Тепер вже загально принято, що соняшне світло є одним з найкрасших ліків на чахотку. Та не лише чахотку можна лічити сонцем, але також такі дитячі хвороби як так звану „англійську слабість” (костей). Взагаліж відомо, що діти, які пробувають богато на дворі й на сонці, бувають міцніщі й здоровші, ніж ті, що ростуть в хаті.

Як відомо, соняшне проміння дає сім родів світла з шести кольорами: червоним, жовтим, помаранчевим, зеленим, синим і фіолетним; можна бачити їх в веселці або коли соняшне світло перепустити через призму, трьохкутне скло. Поза тими видимими лучами е ще невидимі т. зв. інфра-червоні (поза червоним краєм веселки), які продукують тепло, й ультра-фіолетові, які власне вбивають ріжні бакцилі слабостей та гоять чахотку і англійську слабість. Але треба мати на увазі, що коли проміння сонця проходить крізь скляну шибку, то ті невидимі ультра-фіолетні проміні не проходять разом з видимими і теплодайними і тому соняшне світло, яке доходить до слабого лише через скло, для лікування не придуже. Так само не в кождій порі року доходить до нас однакова сила тих ультра-фіолетових, лікуючих лучів. Як відомо, земля нахилена до сонця раз своєю північною частиною, де ми живемо, і тоді в нас літо, раз південною і тоді в нас зима. В зимі, коли сонце е на півдні, його проміння доходять до нас з дальша і косо, пробиваючись через грубу верству атмосфери (воздуху) і чим дальша та дорога, тим менше доходить ультра-фіолетових промінів; найсильніщі вони в маю, червні і липні, коли сонце стоїть майже просто над землею.

Та ще треба мати на увазі, що ті цілющі проміні не пропускають через одежу й що слабість вони гоять тілки тоді, коли добираються до самого тіла, до шкіри. Та звичайно діти в зимі держать в хаті, а коли вивовять на двір, то завивають і закутують так, що проміння, якого в зимі і так мало, ніяк до них не пробеться. Це тому, що, думають, що малі діти, дуже делікатні й не видержать холоду. Та практично досить захоронити їх від вітру, а на сонці навіть в зимі не зимно і нормальна дитина може швидко привикнути до „соняшних купелів”.

В нашім підсонню — помірковоної півночі — нормальна дитина може вже брати „соняшні купелі”, коли їй три або чотири місяці і можна почитати їх вже в середині березня або на початку квітня. Зрештою це залежить від погоди. Та в кожнім разі вже ранною весною, в перший погідний день треба дитину виносити на сонце й відслонити її лиця (окрім очей), щоб сонце на них добре насвітило на протязі яких 10 до 15 мінут. Таксамо на руки. Щодня соншну купіль можна продовжати на три до чотири мінути довше, аж доки дитина не привикне до того, щоб могла лежати на сонці щодня одну годину рано й одну пополудни. Одночасно треба кожного дня виставляти на сонце все більшу частину тіла дитини: з початку лише лице й долоні, потім цілі руки, далі ноги і врешті, коли дитина вже добре звикла до сонця, десь в половині мая або на початку червня, вона може приймати „соняшні купелі” на ціле роздягнене тіло. В літі красше оминати велику жару й виносити дитину на сонце до 10 години рано та після 3-ої пополудни, коли вже сонце не дуже жарить. В велику спеку все треба захороняти від сонця голову й очи дитини.

В зимі, чи то власне приблизно від листопада до половини березня в нашім кліматі за холодно, щоб давати дітям соняшні купелі на дворі. Та деякі матері бояться, що коли дуже зимно, то взагалі не можна виносити їх на двір. Та навіть в 50 до 60 степенів тепла і коли дитина задягнена й захоронена від вітру, то свіжий хоч і холодний воздух її лише поможе а не зашкодить. Та в зимі „купати на сонці” можна дитину дома, в комнаті, куди соняшне проміння доходить через відкрите вікно. Комната повинна бути добре огріта і вікно відчинене, бо, як було сказано, через скло цілющі ультра-фіолетові лучі не пробиваються. Дитині можна відкрити руки, часами й ноги, та не ціле тіло і з повними соняшними купелями треба заждати аж до весни.

ЧИСЛО ЗАМУЖНИХ ЖІНОК ПРАЦЮЮЧИХ ПО ФАБРИКАХ СТАЛО ЗРОСТАЄ.

Питання жіночої праці взагалі, а праці замужних жінок зокрема набирає в послідних часах великого значення. Жінка в теперішній час працює не лише по ріжного рода бюрах і склепах, але й в богато тяжких галузях індустрії, на рівні з чоловіками. В звязку з тим виринає богато питань, на які тяжко відповісти не прослідивши їх як слід і всесторонно. Такі питання як: жінка-робітниця і питання про висоту заробітної платні, та робітничого ринку взагалі. Жінка-робітниця і домове та сімейне життя, жінка-робітниця і справа материнства та виховання дітий, й богато подібних питань стало сьогодня на денному порядку не лише робітничої кляси, але й всеї суспільности. Одним словом, жіноча праця стала проблемою національної ваги сьогоднішного дня.

В теперішній час працює по ріжних індустріях, в торговлі і транспорті коло двох мілонів замужних жінок, не числячи вдів, розвідок і незамужних. На протязі десяти літ то є від 1910 по 1920 рік, число працюючих жінок в ріжних індустріях зросло до 53.7 відсотків. Це число відноситься лише до замужних жінок, які живуть зі своїми чоловіками і які по більшій части мають діти, на яких так або інакше впливає праця материй. Не вчислені в нього вдови і розвідки, які рівнож по більшій части є матерями і яких робота таксамо відбивається на їхніх дітях.

Зіставлений звіт із 4-ох ріжних міст положених в ріжних сторонах Злучених Держав виказує, що в тих чотирох містах було зайнятих в промисловості 38,446 жінок. З того числа двацять одна тисяча жінок то є 61 процент живе зі своїми чоловіками, які рівнож працюють як робітники по ріжних фабриках. Половина з того числа має діти, а дві пяті має діти менші як пять літ.

Як праця матерей відбивається на життю всеї сімі, вихованню дітей (молодого покоління), це питання, яке тепер турбує всю суспільність і яке вимагає стислого розсліду.

ПРИЇЗД НОВОЇ ГРУПИ НАШИХ ЕМІГРАНТІВ ДО ХАРКОВА.

Дня 12. падолиста ц. р. приїхала до Харкова нова група східньо-галицьких політичних емігрантів у числі 35 душ. У складі групи переважно військові емігранти, що були в концентраційних таборах на Чехо-Словаччині. Останніми часами були вони зайняті на чеських фабриках. По заключенню польсько-чеського торговельного договору їх становище в Чехо-Словаччині погіршилося. До того там останніми часами помітне безробіття. Більша частина прибувших до Харкова це кваліфіковані спеціялісти а то: інжинири, агрономи і вчителі.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА”.

В ПОГОНІ ЗА МІЛІОНАМИ.

(З німецької повісти Е. Г. Зелігера переробив В. К.)

(Продовження)

(25)

„Місіс Фос!” звернувся тепер Петер Фос до своеї жінки, що стояла сперта об стіну ніби цілком зломана і закрила очі хустиною. „Признайтеся нарешті перед цим свідком, що це ваш чоловік. Останній раз я взиваю вас. Коли-б ви ще й тепер заперечили, я був би змушений арештувати вас”.

Полі стояла неповорушно. Їй було, очевидно, надто тяжко признатися.

„Місіс Фос!” наставав він на неї сильніще. „Ваша мовчанка це вже пів признання. Поспішіться з другою половиною. Чи потверджуєте ідентичність арештованого з міліоновим злодієм Петером Фосом?”

Боббі Дод стояв блідий з затисненими пястуками і розкудовченим волоссям та глядів, заціпивши зуби, на землю. За ним стояли два матроси й держали його за руки.

Полі приступила до нього.

„Петер!” зітхнула вона і відгорнула йому рукою волосся з блідого чола. „Петер, будь добрий. Віддай міліони, що ти їх вкрав”.

Боббі Дод не рухався. Дотик її руки був для нього приемний і одночасно болючий. Він навіть не рушився, щоб увільнитися від цього дотику. Навіть капітан Флінтвел був трохи зворушений.

„Ну, отже!” сказав він, кашляючи. „Віддайте нарешті ці міліони, як що їх маете при собі”.

„Ви мусите завернути! стогнав Боббі Дод. „Негайно завертайте назад, пане капітане, і їдьте до Гонолюлю. Там я легко викажу ціле обманство.”

„Їдьте спокійно далі, пане капітане!” промовив Петер Фос. „Я знаю напевно, що міліони сховані в Вальпарайзо. Я використаю час нашої подорожі, щоб видобути з цього чоловіка таемницю їхнього сховку”.

Боббі Дод мусів примиритися з конечністю. Хоч він не піймав злочинця, але злочинець його. А це був теж певний успіх.

Петер Фос звернувся до своеї жінки.

„Місіс Фос!” сказав він приязніще. „Дякую вам за допомогу. Правда перемогла. Буду старатися звільнити вас назавсіди від лихого впливу цього чоловіка. Сподіюся, що ви поможете мені зламати впертість цього злочинця. Відвести його!”

Дода повели в середню шпитальну келію. Вікно було забезпечене грубою решіткою. На приказ Фоса арештантові випорожнили кишені. У них був наладований револьвер, ріжні ключі, деякі легітимаційні папери і пара кайдан.

„Добре ти приготовився”, промовив Петер Фос, забираючи все, „щоб грати ролю детектива. Це треба тобі признати!”

Годинник цигари і портфель він залишив йому. Двері замкнено на два замки, а ключі забрав Петер Фос. Харчі передавали йому через отвір в дверях.

Петер Фос додав до Додових паперів свій американський документ, пішов до капітана і замовив ще одну пляшку вина.

„Ось, погляньте, містер Флінтвел”, сказав він, викладаючи перед ним папери, „Петер Фос! Правда?”

„Так є!” потакнув капітан. „Ви неймовірно спритний чоловік. На ваше здоровля, містер Дод!”

Пасажири не довідалися нічого. Капітан наказав обидвом матросам мовчати, Петер Фос дав їм від себе на чай.

Кожного ранку Петер Фос переходив попри двері Додової келії, заглядав крізь отвір, щоб переконатися, чи арештант ще сидить, і питав його за кожним разом, де він сховав міліони.

Боббі Дод не відповідав нічого.

„Чекай!” приставав до нього Петер Фос. „Ти ще змякнеш, проклятущий злодюго. Я припишу тобі половину харчу, будеш скавуліти з голоду”.

В дійсности він послав йому подвійну порцію і дві пляшки вина.

„Випийте краще самі!” сказав йому здивований капітан.

„Я маю власну методу. Злочинці стають через те більш довірчиві і признаються нарешті. Завсіди найдальше зайдете добротою. Може можна булоб дати йому ще одну подушку і виводити його кожного дня на дві години на прохід. Очевидно, треба булоб подбати, щоб він не стрічався з пасажирами”.

Капітанови не робило це ніяких трудноців. Він призначив двох матросів, які стерегли Дода підчас його проходу. Дод погодився нарешті зі своїм положенням. Чи він їхав у шпиталі, чи на покладі, чи в каюті, це було байдуже. Найважніще було те, що на кораблі був Петер Фос. У Вальпарайзо справа мусіла скінчитися. Треба було тільки запобігти тому, щоб у Вальпарайзо злочинець не втік скорше, заки він зможе вилегітимуватися перед владою.

„Де ви сховали міліони?” повторив Петер Фос десятий раз своє питання.

„Дурень!” буркнув сердито Дод і відвернувся від нього.

Петер Фос побачив, що дальша розмова поки що немає цілі, і пішов до Полі, що сиділа на покладі у довгому кріслі.

„Містер Дод!” приняла вона його усміхаючися і дала йому поцілувати руку. „Що робить арештант?”

„Він, здається, тужить трохи за вами!” відповів Петер Фос. „Не хочете потішити його?”

„Ні!” відповіла вона. „Я не хочу його бачити. Він насміявся з моєї любови. Я бачу тепер, що міліонового злодія не можна любити”.

Пасажири, що бачили Дода на проході, заспокоїлися поясненням, що цей чоловік збожеволів. Вони жалували його жінки і вважали це зрозумілим, що Петер Фос, якого вони мали за лікаря, потішує її трохи. Капітанові, що рад був сам потішувати її, видалося захowання Петера Фоса трохи дивним.

„Ви досить заприязнені з місіс Фос!”

„Щож мені лишається иншого?” засміявся Петер Фос. „Я пробую теж її взяти добротою. Ви знаете ,що вона його спільниця, знае напевне, де сховані гроші, але вона ще більш вперта від нього”.

„Гм!” завважав капітан. „Але чому вона його зрадила?”

„Ви не знаете жінок, пане капітане!” повчив його чемно Петер Фос. „Це окремий розділ у світовій історії. Вона зрадила його, бо вона хоче його позбутися. Вона хоче уживати ці два міліони без нього. Вона зараз найде собі трицять сім любовників, як її чоловік буде в тюрмі. А до того вона має чудову підставу для розводу”.

Капітанові волосся стануло на голові ізза такого зіпсуття. Аж по четвертій пляшці воно знов лягло на своє місце.

Тимчасом Дод ламав собі голову. Не було иншого способу, як старатися перетягнути капітана на свій бік. Він подарував стюардові, що приносив йому їсти, золотий ланцюг від годинника, щоб той постарався виробити йому побачення з капітаном. Стюард виконав доручення.

Капітан запитав Петера Фоса, що він про це думає.

„Очевидно, йдіть до нього!” відповів він ввічливо. „Може він вам скаже, де сховані міліони. Не забувайте, що можете заробити дві тисячі долярів”.

Капітан пішов до Боббі Дода, який не пробував навіть переконувати капітана про його помилку. Він почав з другого боку.

„Ви маєте мене за Петера Фоса!” почав він спокійно. „У Вальпарайзо покажеться, що я Боббі Дод. Ви осмішитеся тим, що дали себе одурити цьому пройдисвітові. А це вам не може бути байдуже. Я пропоную вам, посадіть того чоловіка разом зі змою і передайте нас обидвох поліції. Коли він справді Боббі Дод, тоді він не буде мати нічого проти моеї пропозиції”.

„Ого!” крикнув капітан сердито. „Ви думаете, що це приемно сидіти в цій дірі?”

„Вистарчить, коли посадите його перед самим приїздом до Вальпарайзо!” відповів Дод. „Тут на кораблі ви маете в руках поліційну владу. Ніхто не може робити вам закиду з того, як ви будете обережні. Мій плян цілком льояльний. Ви мусите це признати”.

„Здурів?” засміявся капітан. „Я маю замкнути детектива, щоб не могли втікти. Ні, мій дорогий пане, я на це не піду. Ваша жінка потвердила вашу ідентичність. На цьому кінець”.

„Це його жінка!” вибухнув Дод.

„Ваша жінка це його жінка, а його жінка ваша жінка!” сміявся весело капітан. „Отже ви обидва маєте разом одну жінку. Це буває. У Вальпарайзо можете балакати з собою далі про те, кому вона належить. Ваша жінка покинула вас. Вона хоче сама пускати ваші міліони. Я мав би не знати жінок!”

З тим капітан відійшов. Боббі Дод рвав собі волосся на голові. Без сумніву, Петер Фос мав усі козирі в руках. На суші не було вже легко дати собі з ним ради. Треба було щось робити. І Дод взявся до роботи. Він підкупив до решти стюарда, подарувавши йому до золотого ланцюга годинник, і дістав від нього пильник.

Дод думав утікати, так, як втікає справжній міліоновий злодій, який проти своеї волі попав у руки людської справедливости. Він хотів виломитися з келії, ще заки корабель причалить до пристані, сховатися в якомусь кутику і вийти на беріг аж тоді, як Фоса не буде вже на кораблі. Плисти до берега він не важився, бо плиивак з нього не був добрий. У Вальпарайзо мусів помогти йому далі американський консуль.

Три ночі лишалося ще. Він пилував ще більш завзято, як колись у Дуі. Петер Фос помітив усе, слідкував за його роботою, але не перешкаджав йому. Навпаки, він тішився з того без міри. Він вгадав відразу Додові пляни і чатував.

Останньої ночі робота була покінчена. Коли корабель кинув якор пів милі від берега, Боббі Дод розірвав віконну рeшітку і вихилив крізь отвір голову. Стюарт приготовив був для нього безпечне місце в магазині. Треба було звалитися.

(Дальше буде).

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і читко.
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописі, яку дописуватель написав за кілька мінут. (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „наглих" дописий з домаганнем „сейчас" помістити, бо се звичайно тільки показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надолужила.
10. — Не присилати до редакції стихів і поезій недбалих щодо форми, або безвартних щодо змісту; а до того й не жадати звороту таких віршів.

ДОПИСІ.

КЛІФТОН, Н. ДЖ.

Звіт рекордовий Тов. Українська Січ, від. 182 Укр. Нар. Союза.

З кінцем падолиста 1924 р. було членів Союзових	63
Від грудня 1924 до падолиста 1925 принято нових членів	5
Принято з перест. листами	4
	72
Видано переступні листи	2
Виключено з членства У. Н. С.	3
З кінцем падолиста відділ має членів старших	67

Молодечий Союз, звіт дітий:

З кінцем падолиста 1924 було дітий	34
Від грудня 1924 до падолиста 1925 принято дітий	7
Принято з перест. листами	6
З кінцем падолиста 1925 р. відділ 182 має дітий	44
Старших членів є	67
З кінцем падолиста 1925 р. Тов. Укр. Січ має членів	111

Іван Гришко. писар рекорд.

ПРИХІД:

Чл. вкладки за грудень 1924	188.05
Січень 1925	140.69
Лютий	186.70
Март	116.55
Цвітень	132.15
Май	137.25
Червень	150.75
Липень	86.65
Серпень	242.99
Вересень	129.55
Жовтень	149.80
Падолист	168.40
Народний податок	40.85
За тикети	2.70
На Рідну Школу	6.00
На бібліотеку	2.40
З платничі книжочки	60
Зворот	8.75
З балів 28. лютого і 10. жовтня 1924 року	303.45
Надвишка	1.00
За посткарти	75
За грамоту	25
Процент	13.63
Віддала Укр. Шкільна Корп.	200.00
Дмитро Лещишин	50.00
Олекса Ходорович	30.00
На добрі цілі	5.00
Стінні календарі	6.55
З перенесення з 1924 р. готівки	451.16
Загальний прихід з кінцем падолиста 1925 р.	2.952.72

РОЗХІД:

Вкладки:	до У. Н. С.	до М. С.
Грудень 1925	129.55	9.00
Січень 1925	107.79	9.50
Лютий	101.45	9.75
Март	105.17	10.75
Цвітень	104.01	10.75
Май	106.61	10.75
Червень	109.15	11.25
Липень	112.63	11.50
Серпень	109.83	11.50
Вересень	109.93	11.50
Жовтень	107.67	11.50
Падолист	105.59	11.00
	1.309.48	128.75

Вкладки дорослих членів за 12 місяців	1.309.48
Вкладки молодечого відділу	128.75
Платня секретарів	21.00
Рент за відбуття мітинґів	12.00
Виплачено хору запомогу чл.	144.00
Виплачено на бібліотеку	41.80
За посткарти, почтові марки і чорнило	4.45
За стінні календарі	4.00
З балів 28. лютого і 10. жовтна 1925 р.	233.86
Підтримання студентів	10.00
Вислано нар. податку до Обєднання	28.05
Завдатки на галі 13. червня і 10. жовтня	15.00
Асекурація за Тов. майно	6.85
Дарунок Тов. на віче	5.00
Позичка	250.00
За тикети на баль 13. червня	2.68
	2.216.92
Приходу було	2.952.72
Розходу було	2.216.92
	735.80
Готівка	735.80
Морґедж	400.00
Прапори, амер. і укр.	178.75
Бонд Галицької Позички	50.00
Дві печатки	7.50
Тов. шафа	55.00
Чотири урядові ленти	13.00
Бонд Негайної Позички	25.00
12 америк. прапорців	3.00
Тов. платничі книжочки	17.40
Бібліотека	41.80
Загальний маєток з кінцем падолиета 1925	1.527.25

ЗА УРЯД ТОВ. УКР. СІЧ, ВІД. 182 У. Н. С. в КЛИФТОН, Н. ДЖ.: **Онуфрій Зубар,** предс.; **Григорій Орецький,** кас.; **Гр. Яськів,** секр. фін.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. ім. М. Грушівського, від. 219, відтримало свій річний мітинг в суботу, 12. грудня 1925. Як що року так сего року наші річні збори мали спокійний і діловий перебіг. Члени з великим зацікавленнем прислухувалися річному справозданню урядників, з якого виходить ясно, що наше товариство, хоч поволи, але все таки зростає числом членів і фінансово. Нововибраний уряд на рік 1926 представляється так: Гринько Дорошенко, голова; о. др. Микола Копачук, секр. фін.; Дм. Климців, кас.; Мих. Війтишин, секр. рек. Адреса секретаря фінансового така: 111 Littleton Ave., Newark, N. J.

ВАЙТСТОВН, Л. АЙ, Тов. Просвіта, від. 129, повідомляє, що річний мітинг відбудесь о год. 7.30 вечером, в суботу, 26. грудня, в домі 36 E. 20 St. На порядку нарад важні справи до полагодження і вибір нового уряду на 1926 рік. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник $1.00. — Мих. Дзярський, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Вільні Козаки міста Львова" отсею дорогою дає до відома всім своїм членам, що річні збори відбудуться в суботу, дня 26. грудня с. р. в Укрц Нар. Домі, 217-219 Іст 6-то улиця, Ню Йорк: в галі ч. 1., о годині 8-мій вечером. Програму оголоситься на зборах. Кождий член обовязаний прибути на збори, бо в противнім разі без подання достаточної причини заплатить кару після статута. — Михайло Никифорчин, предс.; Теодор Прудиус.

КЛІВЛЕНД, О. Сестр. Неп. З. Пр. Д. Марії, від. 112, повідомляє своїх членкинь, що річний мітинг відбудеся на 27-го грудня, в неділю, о годині 2-ій пополудни, в школі парафіяльній при Вест 7-ій улиці. Обовязком кождої членкині прибути на річний мітинг, бо як ні, то заплатять кару після ухвали. — Олена Кульчицька, секр.

ХТО ЇХ ЗНАЄ?

З Олієн, Н. Й., пишіуть нам, що там були недавно два Українці, які представляли себе за священиків і подавали імена: Іван Березницький і Калістрат Якимчук. Вони заповідали, що там останується, але тогосамого дня виїхали. Олієнські громадяни хотіли-б довідатись, де вони тепер живуть і просять сих, хто-б знав про них, повідомити на адресу:

H. Pidskalny
930 Brook St., Olean, N. Y.

ПРОФ. СТЕПАН СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ.

(Інформаційний нарис).

Дня 27. жовтня с. р. в гурті професорів українських високих шкіл в Чехо-словаччині святкував у Празі ювилей сорок літньої наукової праці — проф. др. Степан Смаль-Стоцький.

Ювилят — одна в наймаркантнійших постатей, які видала Галицька Україна.

Селянський син, все в своїому життю завдячує виключно собі, свойому хистові, вимковій робіточости, завзятости, витревалости і чесноті.

Проф. Ст. Смаль-Стоцький— заслужений дослідник української мови, автор цінних студій з области української фільольоґії, яких вершком знаменита граматика в німецькій мові.

Та заслуги проф. Смаль-Стоцького не обмежуються до ділянки науки. Селянський син не міг замкнутися в чотирох стінах кабінетного вченого.

Коли він 40 літ тому назад прийшов до Черновець на посаду професора университету, Зелена Буковина спала в обіймах москвофільства, яке гордо відчувалося від селянських мас. Про інтереси цих мас ніхто не дбав. Інтеліґенція румунізувалася і германізувалася, а село потапало в пітьмі анальфабетизму.

Проф. Смаль-Стоцький зразу поринає у вир громадянської праці.

Біля себе скупчує гурток свідомої інтеліґенції, основує щораз нові установи, поширює впливи цих установ на цілу Буковину, звязує з ними село. А культурне та економічне піднесення села являється для нього одним з основних завдань його громадянської праці. В цім напрямі проф. Смаль-Стоцький на Буковині був новатором: він перший повів на цім полі постійні, невсипущі заходи.

З часом проф. Смаль-Стоцький здобуває посольський мандат до сойму, відтак до парляменту. З його особою тісно вяжеться українська політика Буковинців на протязі кількох десятків літ. Він приєднує до українського табору в девятьдесятих роках молодого Василька. Українці здобувають в краєвій політиці рішаючий голос.

В останніх роках перед війною, зі зростом впливів пок. Василька та його політичних методів, богато дечого в буковинській політиці діялося проти волі і переконань проф. Смаль-Стоцького.

Взяв верх курс Василька. Завдяки цьому курсови Буковинці діставали богато уступок від правительства.

Це пімстилося після розвалу Австрії. Українське суспільство на Буковині не призвичаїлося до систематичної боротьби за свої права, бо ці права перше виторговували йому поза кулісами посли...

Пороф. Смаль-Стоцький уродився в 1859 р. в Немані (повіт Камінка Струмілова). Після покінчення середньої школи у Львові (мешкав в бурсі Ставропигійського інституту) записався на черновецький університет. В життю молоді відіграв визначну ролю (був головою акад. Товариства „Союз").

Після покінчення университетських студій при підмозі патріота Максима Михаляка виїздже до Відня, слухає викладів знаменитого славіста проф. Міклосіча, приготовляєтеся до наукової карієри. 1884 р. габілітується на віденськім університеті на доцента славянської фільольоґії, викладає тут один рік, а в 1885 р. його іменують надзвичайним професором української мови і літератури в Чернівцях.

Оженившись з дочкою о. Заверви, пароха в Рожнові (біля Снятина), всецільо посвячується праці над відродженнем Зеленої Буковини, про яку в 1901 р. видав знамениту студію („Буковинська Русь"). Громадська служба в тодішних умовинах вимагала великого гарту духа, залізної волі, великого такту. Ці прикмети мав наш Ювилят. Завдяки їм він вибився на провідне становище серед буковинських Українців, займаючи вкінці пост віцемаршалка сойму. В своїй діяльности не цурався ніколи навіть найчорнішої праці. І цим зеднав собі пошану навіть у ворогів.

З його трудящого життя слід піднести один характеристичний епізод. В 1897 р. в 5 селах садагурського і чорновецького повітів вибух селянський страйк. Сталося це за відомом проф. Смаль-Стоцького. Черновецька „Газета Польська" вдарила на алярм, обвинувачуючи проф. Смаль-Стоцького, мовляв — це вислід його аґітації.

Цей страйк був заспівом до грандіозних селянських страйків в Галичині в р. 1902.

Від початку війни проф. Смаль-Стоцький живе на еміґрації. За часів українських був послом в Чехословаччині. Тепер викладає на українськім университеті в Празі.

Першу працю надрукував ювилят в „Ділі" в р. 1880 (під псевдонімом С. Нагнибіда).

Першим його кроком на громадянській ниві: видання „Руської Бібліотеки" в двох томах. Видав її на спілку з своїми товаришами — Ст. Федаком і В. Коцовським. Ювилят був тоді учеником 7-мої кляси ґімназії.

М. С.

ХЛІБОРОБСЬКА КООПЕРАЦІЯ.

В кількох послідних роках слідно між фермерами в Злучених Державах зріст кооперативного руху. Коли ще донедавна хліборобська кооперація мала тільки місцеве значіння, то в послідних трох роках вона зросла так чисельно як і фінансово в таку силу, що зараз уявляє собою господарський чинник загально-національного характеру. Продаж фермерських продуктів переходить вже більш в руки кооператив, які по більшій части орґанізовано для тоїж саме цілн. Швидкий та сильний розвиток кооперації в послідних роках доказує її життєздатність та конечну і засадничу потребу в американському хліборобстві.

Хліборобська кооперація важна не тільки для самих фармерів. Вона посередно або безпосередно стремить до піднесення добробуту всеї країни. Відомо, що хліборобство є підставою добробуту всього населення. Сю правду найкраще доказала війна і події після неї головно в европейських краях. В свою чергу хліборобство може лише тоді успішно розвиватися, коли зможе своїми приходами задоволяти життєві потреби продуцентів (фармерів). Коли в нових часах всі індустрії лучаться в великі промислові підприємства для успішнійшої продукції і розподілу продукції, то хліборобство мусить уживати як і не таких то подібних організаційних засобів, а ними власне й є кооперація.

А користей хліборобська кооперація приносить більше, якби на перший погляд здавалося. Перше вона відбирає від незалежних торговців той зиск, який вони мали з перепродажу фармерських продуктів. Належне сортовання продуктів по якости та доставка їх на ринок в більшій кількости і то як раз тоді, коли на них добра ціна, приносить красші зиски членам кооперативної групи чим продаж тихже самих продуктів одиноцем. Таксамо з тихже самих причин, ціна на ринку не так хитається, а через те вироблюється довіря між обома сторонами. Дуже важним є ще й те, що кооперативний заряд інформує фармерів, якого товару продукувати більше а якого менше, щоби одержати за нього красші ціни. Користь з того не лише фармерови але й консументови. Фармер продукує і доставляє на ринок лише такі продукти і в такій скількости, на які є попит. Тою дорогою оминається надпродукцію одного краму і брак другого, а тим самим спекуляцію над покупцями і переплачування.

В 1925 році грошевий оборот американських кооператив сягає звиш 2,500,000 долярів, то є приблизно одної пятої всего хліборобського обороту Злучених Держав. Треба завважити, що хліборобські кооперативи в Америці властиво тілько починаються. Вони не мали ще ні часу ні змоги доказати дійсну свою силу і вагу в народньому господарстві. Та зріст є дуже швидкий. Місцеві спілки лучаться в окружні і районові союзи, які обертають міліоновими капіталами. На протязі десяти літ оборот цих кооперативних централь зріс більше чим вдвоє. Коли в 1913 році він виносив пересічно $100,000 на централю то в 1922 році він вже виносив $216,000. По деяких централях ще сильніще зріс обборотний капітал, як приміром в тютюневій з $141,968 до $7,605,125, бавовняний з $191,112 до $3,405,765 і т. п. Цей зріст оборотового капіталу завдячують кооперативні союзи успішним способам продажу повіреного їм фармерського краму.

Друга сторона кооперативного питання, не менш важна самого продажу продукту, є те, що фармер вчиться розуміти перевагу колективної акції не лише як засобу зиску але й як користи для всеї суспільности купуючої його продукт, через зрівноваження продукції і її розподілу на ринку з вигодою для обох сторін. Таксамо і публика мусить зрозуміти вагу кооперації в хліборобстві і користи, які вона може принести не лише фармерам, але народови взагалі.

ҐАЛЬВАНОУСКАС У ЧЕМБЕРЛЕНА.

Доносять з Лондону, що литовський посол в Лондоні Ґальваноускас був принятий Чемберленом, з яким обговорював квестію миру, особливо в Европі східній.

Ґальваноускас підніс також цілий ряд актуальних справ Литви.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".